

Synligt resultat.

Femton-årig kooperativ verksamhet.

På annat ställe i detta nummer finna vi en skildring av ett kooperativt företag, som fyller femton år. I och för sig är det inget märkvärdigt, men eftersom det är det första och enda i svenskbygden må det tillåtas att här ägna den kooperativa rörelsen några ord.

De kooperativa ideerna gå långt tillbaka i tiden, men i det stora hela runno dessa tidigare försök att skapa en livskraftig Kooperation snart ut i sanden. Först så sent som 1844 kan man säga att Kooperationen tog en ny vändning i och med att de 28 historiska Rochdale-vävarna öppnade sin butik vid Paddgränden i staden Rochdale i England. Dessa vävare ställde upp ett program för sin verksamhet, ett program som endast innehöll sju punkter men som sedan visat sig vara av så grundläggande betydelse att hela den kooperativa rörelsen byggts upp därpå, dessa äro: det behövliga kapitalet skulle tillskjutas av medlemmarna och erhålla en fixerad ränta; blott de renaste varor, som stodo att uppbringa, skulle tillhandahållas i butiken; full vikt och fullt mått skulle givas; vanliga dagspriser skulle hållas och ingen kredit få givas eller begäras; överskottet skulle fördelas i förhållande till varje medlems inköp; principen "en medlem — en röst" skulle tillämpas, och att män och kvinnor skulle ha lika rätt som medlemmar; en bestämd procent av nettot skulle avsättas för uppfostringsändamål. Detta, de fattiga 28 vävarnas program,

Vormsö Kooperativa Handelsförening, den enda kooperativa handelsföreningen i svenskbygden, kan nu blicka tillbaka på en femtonårig verksamhet.

Under världskrigets sista skede hade de förra affärsmännen upphört med sin verksamhet på Vormsö i brist på varor, ty kriget och revolutionen hade uppslukat allt och nya varor

har visat sig vara så gediget att det numera samlat omkring sig en medlemsskara kring hela jorden som sträcker sig långt bortom 50 millioner.

Om vi söker efter vad som gjorts i den övriga svenskbygden, förutom Wormsö, för den kooperativa ideens spridning måste vi erkänna att intet gjorts. Dock finnes i varje by små sammanslutningar, som man kan likna vid kooperativa föreningar, vilka utgöra gott bevis för vad samverkan kan åstadkomma — nämligen tröskverksföreningarna. De visa vilken kraft som ligger i samarbete och vad många kunna uträtta. Huru mycket mera skulle då inte sådana platser som Rikull, Rågöarna m. fl. kunna uträtta i fråga om gemensam varuanskaffning till hushållen om man beslöt öppna en kooperativ butik, fristående eller i anslutning till närliggande befintlig förening. Det gäller att taga frågan på allvar och snart nog visa synligt resultat. Med sammanhållning och på samarbetets grund uträttas mycket.

A. Asp.

producerades icke. Efter kriget, då normala förhållanden inträtt, utsattes landsbygden för kringstrykande spekulanter, vilka klädde folket obarmhärtigt. För att göra slut på sådana spekulationer uppstod tanken inom Vormsö S. O. V lokalavdelnings styrelse om grundandet av en kooperativ affär i Hullo, där varor kunde erhållas både billigare och bättre. Initiativtagaren var f. d. skolföreståndaren Joel Nymän jämte hemmansägaren Anders Wikström och andra inom styrelsen. Efter några upplysningsmöten i Hullo och Kärrslätt, konstituerades den kooperativa föreningen den 16 februari 1922 i Hullo folkskola. Ett 80-tal personer hade antecknat sig som medlemmar med ett kapital på sammanlagt 900 kronor. Intereisstyrelse, bestående av Anders Wikström, klockaren Johan Lindström och läraren Anders Westerblom utsågos att verkställa företaget. Penningarna inkasserades, affärslokal hyrdes, stadgar anskaffades och föreningen registrerades. Förste affärsföreståndare blev Johan Lindkvist. De första två åren hade affären god framgång då överskottet kunde uppbringas till respektive 790 och 560 kronor. De nästföljande tre åren uppvisade däremot förlust. Medlemsantalet hade vuxit till 235.

Förlusten under åren 1924—1926 var betingad av den nyköpta motorbåten, som skulle uppehålla reguljär förbindelse mellan ön och Haapsalu under sommaren. Hitintills färdades man i öppna segelbåtar, varvid

passagerarna ofta utsattes för att mista både liv och hälsa. Motorbåten var en god och tidsenlig förbindelselänk, men kostade föreningen stora summor i underhåll och remonter varför hela handelsföretaget var nära att stranda. Motorbåten blev emellertid såld i rättan tid och från år 1927 har ställningen i affären alltjämt förbättrats och uppbringat nettoöverskott från 220 till 1000 kronor per år trots kristider och brist på kapital. Året 1926 inköptes affärslokalen med tillhörande fastighet för 6000 kronor. För ändamålet gjordes inteckning å den nya fastigheten och upptogs ett lån å 4500 kr. från Sverige av besjälade och tillmötesgående personer. Dessa skulder äro nu avbetalda så att hela fastigheten numera tillhör föreningen. Således är föreningen på väg mot en ljusare framtid.

Under de två sista åren har föreningens affärslokal genomgått en betydlig remont både in- och utvändigt samt blivit försedd med bättre inredning. Affärsföreståndare är herr L. Lindström, som med insikt och förståelse sköter sin post.

Saltströmmingens värde.

Nyare forskningar ha givit vid handen, att sillsläktet är synnerligen rikt på D-vitaminer. Konservering och upphettning synes ej heller inverka menligt på detta förhållande.

Tre rikssvenska forskare i Uppsala ha tidigare undersökt

Då vi nu blicka tillbaka på de gångna åren stå vi tack skyldiga Eesti Ühistegeline Liit och E. T. K., vilka alltid varit oss till hjälp och stöd både i mot — och medgång. Likaså sträcka sig våra tankar i tacksamhet bort över Östersjön till Kooperativa Förbundet, som under årens lopp försett våra medlemmar med kooperativ litteratur — Konsumentbladet, vilket alltid är en kärkommen vän i våra hem både för gamla och unga.

Till sist må även ihågkommas grundaren och alla andra, som styrelse, revisorer, affärsföreståndare, biträden och andra, vilka nedlagt ett banbrytande arbete för det kooperativa företaget och samhällets bästa.

A. Westerblom
ordf.

färsk strömming, fångad vid olika tidpunkter och på olika platser på svenska ostkusten. De ha kommit till det resultatet, att olja ur färsk strömming besitter en lika stor D-vitaminaktivitet som bästa torskleverolja. Nu ha trenne unga forskare vid Helsingfors universitet genom undersökningar och experiment på försöksdjur funnit, att de förebyggande krafterna finnas jämväl hos kokt saltströmming, vilken ju hos oss är ett vanligt födoämne.

Slutsatsen lyder därför, att strömmingen utgör en värdefull källa för D-vitaminer. Den uppfyller alla de krav, som kunna ställas på ett ämne, lämpat att tillgodose D-behovet för alla samhällsskikt. Vår strömming är som känt en billig och smaklig fisk. Dess kalorivärde är högt, och t.o.m. saltströmming, väl urlakad, är ett lättsmält födoämne. Och vad ur medicinsk synpunkt mera är: Den kokta saltströmmingens antirakitiska verkan har visat sig vara lika god som högvärdig fiskleverolja. Giv barnen en medelstor saltströmming per dag, så få de ej engelska sjukan.

Drivis.

Jag repeterar:

“Utsikter alltså. Svaga och måttliga vindar från nordsidan...”

Rösten var från väderleks-tjänst.

Pojkar — i morgon kommer det drivis, var så säker. I morgon —

Trettio kronor kostar sälskinnet och så glunkas det även om skottpenning. Det heter duga! Tänk tio sälar, ingen konst att fånga på en dag. Men sälen vet nog hålla sig undan vid sådana tillfällen, det är ett som är säkert.

Även Anders hoppades på sälis liksom alla de andra i byn. Tänk om drömmen om eget hem i år kunde bli verklighet. Drömmen, som hägrat redan i många år. Skulle han således i morgon få skriva några korta men betydelsefulla rader till henne, att nu kunde hon komma, för nu fanns det pengar. Kanske — kanske inte.

Anders förde blickarna mot norr, men ingen is syntes ännu. För resten var det redan mörkt och omöjligt att urskilja något. men i morgon bitti, då skulle han vara den förste vid stranden. Det gällde framtiden — lyckan, och då får man icke låta slumpen styra.

Inkommen i rummet sökte hans blickar genast byrån där Malin så vänligt log emot honom inom guldran.

I kväll, kära Malin, har jag ingenting nytt att berätta, men i morgon kanske — Lampan släckes. Månen lyser klart. Nordan ökar. Det viner om knutarna. Svårt var det att somna. Minst trettio kronor och mer därtill...

Tänk du Malin — och så somnade Anders.

I gryningen syntes de första isflaken. Det var vad man kallar blåis, så där fanns ingen säl att hämta. För resten voro isstyckena så små att en säl inte skulle hålla till godo med dem. Där stod nu Anders med sin blanka fårskinnspäls och med

repet och harpunen hängande över axeln ivrigt spejande mot nordväst. Isstaken eller “kåk-se” stod där bredvid i snödrivan viktigt sträckande på sitt smäckra skaft, undrande om den kunde göra sin husbonde någon tjänst.

Från tornet kunde man med kikare se fast, tjock drivis långsamt röra sig i sydvästlig riktning. Det dröjde ännu några timmar, innan den var här. Avståndet kunde ännu vara omkring sex sjömil. De snabbgående småflaken blevo allt flera, och snart hade de bildat ett helt brett band längs stranden mera till hinder än till nytta.

Nu syntes även från landbacken en vit strimma långsamt växa upp vid norra och västra synranden. Var allt detta månne drivis och — sälis?

Kanske — kanske inte?

Ännu ett par timmar och man skulle med blotta ögat kunna se, om det fanns säl på isen. Båtarna klara, ifall de behövas. Snart hade man isen inom räck-

Pelle Bystrom:

Jordbruksförsök.

II

Gödslingsförsök.

Det allra enklaste gödslingsförsöket är att lägga ut två lika stora rutor, den ena gödslar man med t. ex. superfosfat och den andra lämnar man ogödslad, och vid skörden eller tröskningen väger man upp båda rutorna och får då skillnaden. Ett sådant försök är visserligen lätt att göra, men det är också mycket osäkert. Var och en jordbrukare vet, hur ojämn jorden kan vara. På ett fält, som ser ut att vara jämnt och likformigt, kan det vara fläckar, som äro magra och dåliga. Kommer nu en av de två rutorna på en sådan dålig fläck, så är det ju klart, att försöksresultatet inte är mycket att rätta sig efter.

För att råda bot för detta, gödslar man flera rutor (minst 4) på samma sätt och "blandar" de olika rutorna om varandra, så att aldrig två rutor med samma gödsling gränsa intill varandra. Då man gör på

håll. Man hade glömt middagen. Vad betydde för resten ett mål mat?

Är det möjligt? Isen borta vid synranden kommer visst inte närmare. Har den manne åkt fast? Omöjligt! Vatten minst hundra meter. Det borde förslå. Men vad hindrar den då att komma vidare? Ja, vad? Faktum var dock att isen inte kom närmare.

Nordan ökade i styrka. Det är nu hård blåst, men ismassan växer ändå inte. Fördömt —! Solen dalar. Bäst att gå hem igen och vänta tills i morgon, kanske isen då kommit.

Då Anders följande morgon vaknar är vinden från sydost. Han kastar en hastig blick på fotografiet. Även Malins ansikte tycks ha ändrats sedan i går. Så kom det en stilla suck från Anders under det han sakta sade mot Malin: "Var inte ledsen kära Malin. Vintern är inte slut ännu, och hoppet om bättre lycka en annan gång återstår alltid."

Per Bonde.

detta sätt, är det stora utsikter för att t. ex. av de rutor, som gödslats med superfosfat, en del komma att ligga på bättre jord och en del på sämre jord. Räknar man så ut medeltalet för alla rutorna, väntar man sig att få en någorlunda rättvis siffra. Ju flera rutor man har av varje slag, desto säkrare kan man känna sig, att man träffat rätt.

Hittills har talats om försök med endast två "försöksled", nämligen ogödsled och gödsled. Men bästa upplysningen om jordens allmänna gödslingsbehov får man genom att taga med 4-5 olika försöksled, då man alltså provar 3-4 olika gödslingar och jämför dem med ogödsled. En sådan försöksplan skulle kunna se ut på följande sätt:

- a = ogödsled.
- b = kväve + fosfor + kali.
- c = kväve + fosforsyra.
- d = kväve + kali.
- e = kväve.

Varje ruta bör vara minst 50 kvadratmeter, och om man har 4 rutor av samma slag, d. v. s. tillsammans 20 rutor, skulle hela försöket upptaga ett utrymme av 1000 kvm., eller 35,5 m. långt och 28,28 m. brett. Men man skulle också kunna lämna ut e-rutorna och då blir den bara 16 rutor, försöket blir då 28,28 m. i fyrkant. Det tar ju inte så stor plats, på skiftad åker bör det åtminstone kunna rymmas.

Då man skördat och vägt skörden från varje ruta, kan man sedan beräkna skördeökningen per har för de olika gödslingarna. För att få reda på skördeökningen för fosforgödslingen, drar man skörden på d-rutan från skörden på b-rutan o. s. v. Om man sedan värderar skördeökningen i kronor och cent och jämför med gödselkostnaden, får man reda på det ekonomiska resultatet av gödslingen.

Detta var alltså i stora drag tillvägagångssättet vid utföran-

Värdefull gåva till svenska kyrkan i Tallinn.

Svenska kyrkan kommer inom den närmaste framtiden att få mottaga en ny altarduk som gåva av damklubben "Framåt" i Tallinn.

Altarduken är utförd på finaste linne med hålsöm och broderier enligt ett svenskt mönster. Den prydes längs kanten av en 20 cm. bred handknypplad spets, vari de kyrkliga emblemen äro inflätade. Medel till anskaffande av denna dyrbara altarduk har "Framåt" erhållit genom ett par större fester. Även tidigare har "Framåt" verkat för förskönandet av sin hemförsamlings kyrka. För ett par år sedan anskaffades nya röda altarkläden m. m.

Måtte detta lända till exempel i andra svenska församlingar här, där man ej ännu insett nödvändigheten av att försköna fädrens kyrka.

Vormsö Kooperativa Handelsförening håller årsmöte i Prästgården den 12 mars 1937 klockan 14.00.

På dagordningen:

1. Mötets öppnande.
2. Val av mötesfunktionärer enligt stadgarna.
3. Årsberättelsen.
4. Revisorernas utlåtande.
5. Budget.
6. Frågan om ansvarsfrihet åt styrelsen.
7. Överskottets fördelning.
8. Val enligt stadgarna.
9. Bageri-frågan.
10. Filial-frågan.
11. Behandling av på mötet uppkomna frågor.

Styrelsen.

Kom ihåg Kulturfondens sparbössa!

det av gödslingsförsök. Det är klart, att det är många saker angående det praktiska utförandet, som kan ställa sig svåra för en nybörjare och som jag icke ansett mig kunna redogöra för här. Det är nog alltid bäst att första gången ha någon till hjälp, som har erfarenhet i saken.

Affärsställningen

i Vormsö Kooperativa Handelsförening den 31 december 1936.

Debet		Kredit	
Kontanter i kassan	64.33	Andelskapital	2.902.51
Inbetalning för varor i förskott	1.405.75	Reservkapital	1.576.36
Andelar i E. T. K.	528.36		4.478.87
" i andra företag 283.97	812.33	Amorteringar:	
Lös egendom	1.139.83	å lös egendom	478.37
Fast egendom	4.500.75	å fast egendom	600.00
Varor i inköpsvärde	8.712.82	Varuskulder	323.16
Andra utbet. i förskott	73.98	Lån	9.165.96
		Utträdade medlemmars in- nestående andelar	77.23
		Affärsskulder	88.40
		Innestående räntor	496.37
		Nettoöverskott, för 1936	1.001.53
	Kr. 16.709.79		Kr. 16.709.79

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.
A. Stahl.
N. Blees.
A. Aspelin.

Rütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Svenska ångaren Suecia till botten.

En tankångare på 12,600 ton, som löpte av stapeln från Eriksbergs mekaniska verkstad i Göteborg, törnade mitt ute på Göta älv med våldsamt kraft mot Svenska Lloyds Englandsbåt Suecia, som råkat i drift under bogsering på grund av att en bogserwire sprängts. Ett 20-tal personer av de omkring 50 ombordvarande på Suecia kastades eller hoppade i vatten, en del simmade i land, andra togos upp av bogserbåtar och sex skadade fördes till sjukhus. Suecia, som höll på att gå runt men rätade upp sig, tog in vatten och sjönk ett drygt 100-tal meter från kollisionplatsen, där den ligger med större delen av skrovet under vatten.

Det var ohyggliga minuter såväl i land som ombord på Suecia och på de många båtar på älven, från vilka man betraktade stapelavlöpningen. På alla håll stod man maktlös — ingen kunde göra det ringaste för att hindra den sammanstötning, som man såg var oundviklig. Att inte en katastrof av större omfattning inträffade betraktas som en lycklig slump.

Suecia är en tämligen ny båt. Den byggdes samtidigt med systerbåten Britannia i Newcastle 1929 och har sedan gått i reguljär trafik på England. Den mäter 2,956 nettoton och är utrustad med ett turbinmaskineri om 5,700 hkr. Fartyget är 113 meter långt och djupgåendet 6.20 meter samt tar 240 passagerare.

Vormsö Kooperativa Handelsförening

Estlandssvenskarnas första och största kooperativa företag.

Vormsöbor, stöd eder egen handel genom medlemskap och inköp!

Köp kooperativt = köp billigt!

Kooperativa centralförbundet ETK:s kvalitetsvaror:

Mat- och smakämnen:

Mjöl, kaffe, kakao, te, anjovis, sprotter, viner, kryddor m. m.

Järnvaror:

ETK spikar, kedjor, harvar, räfsor, alla slags byggnadsartiklar, olika landbruksmaskiner o.s.v.

Tobaksprodukter:

ETK papyrosser AHTO, LENDUR, cigaretter TURIST, ELIIT; tobaksmärken ETK Nr. 1, NEEGUS, LLOYD, etc.

Skolmaterial:

ETK vattenfärger „Vikerkar“, olika skriv- och teckningsblock, häften, portföljer m. m.

Kemiska produkter:

ETK skokrem OPAAL, ATLAS; tvålar, tvättsoda, oljor (Etoil), vagnsmörjor m. m. m. m.

ETK:s produkter äro kvalitetsprodukter

När Ni köper ETK-varor, understöder Ni Eder själva.

Handla därför alltid hos ETK!

Svensk-Estnisk ishockeymatch i Tallinn.

Mariefreds ishockeylag spelade på fredagen sin första match här och kunde hemföra en seger med 3-0. Om man tar i beräkning att esterna spelade sin första match mot ett utländskt lag torde nederlaget för dem ej vara stort. På lördagen gick andra spelet av stapeln varvid svenskarna hem-

togo en seger 5-1. Andra dagens nederlag torde dels kunna tillskrivas, att den estniska målvakten Pletzer, som på fredagen tog hand om de mest omöjliga skott, på lördagen ej deltog i spelet.

Landsjungfru

välrekommenderad, erhåller omedelbart plats i Stockholmstrakten. Svar till "Landsjungfru" Sv. Dagbl.

B. Jarls g. 10. Stockholm f. v. b.